

ТЫЗЭКЬОТМЭ – ТЫЛЪЭШ!

1923-рэ ильясым
гээтхалэм
кыншегъэжьагаа кындей

Адыгэ Голос адыга

макъ

№ 164 (21418)

2017-рэ ильяс

БЭРЭСКЭЖЬЙИ
ЮНЫГЬОМ и 13

кынхетуутыгъэхэр ыкчи
нэмийк кынбархэр
тисайт ижүүлбөтэцтых
WWW.ADYGOVOICE.RU

Адыгэ Республикаам и Правительствэ игъэзет

Мэфэкъыр зэрифэшъушашэу хагъэунэфыкъыщт

Адыгэ Республикээр зыщиыэр ильяс 26-рэ зэрэхъурэр хэгъэунэфыкъыгъэнэмкэ зэхэшэктю комитетын тыгъусасэ зэхэсигъоу илагъэм тхъамэтагъор щызерихъагь Адыгейим и Лышъхъэу Кумпъыл Мурат. Аш хэлэжъагъэх АР-м и Кыэралыгъо Совет — Хасэм и Тхъаматэу Владимир Нарожнэр, республикэм и Премьер-министрэ ишпъерильхэр зыгъэцкэлэрэ Наталья Широковар, АР-м и Лышъхъэрэ министрэхэм я Кабинэтрэ я Администрации ипащэу Тхъакъушины Мурат, депутатхэр, министрствэхэм ыкчи куулыкъу зэфэшъхъафхэм япащэхэр.

Наталья Широковам кызыриуагъэм-кэ, зэхэшэктю комитетын бэмышлэу зэхэсигъо илагъ ыкчи мэфэкъым ихэгъэунэфыкъын изыфэгъэхъазырын епхыгъээ юфшэйн иегъэжъагъэ ар хуугъэ. Гухъэлэу ялхэм япроект хэппъянхэу квээрэугоигъэхэм къахильхъагь. Аш зэккемкэ юфхъэбээ 45-рэ къыдыхэльтиягъ, ахэр чьэпьюгъум и 1-м къынхэгъэжъагъэу и 5-м нэс рагъэклокъы-

щтых. Гущыиэм пae, республикэм и Мафэ ехъулэу ильяси 100 зыныбжь хуугъэхэм АР-м и Лышъхъэ защифэгушорэ тхыгъэхэр ыкчи шүхъафтынхэр алыкъэштых, шъольыр фестивалэу «Черкешенка» зыфиорэр, къэгъэльэгъонхэр, спорт зэнэкъохуухэр, концертхэр, къэгъэльэгъонхэр, нэмийкхэри зэхащэнхэу агъенафэ. Мэфэкъ юфхъабзэхэм япрограммэ зэрьт тхыль цыкъуухэр цыфхэм афагоштых.

Щэрионымкэ комплексэу ашыгъэмрэ ауҗырэ шапхъэхэм адишту зэтигъээ-псыхъэгъэ республикэ стадионимрэ мэфэкъым ехъулэу кыншэуахыщтых. Аш епхыгъэу Урысаем имызакъоу, дунаим дэгъо Ѣызэлъашэрэ, тикъэралыгъо анах Ѣыцээрэло футбол командэу «Спартак» (Москва) иветеранхэм якомандэу Олег Романцевыр зитре-

огъум и 4-м АР-м и Кыэралыгъо филармоние Ѣыкъошт.

АР-м лъэпкъ юфхъэмкэ, іэкъыб къэралхэм ашыгъеурэ тильэпкъэгъухэм адиряяэ зэпхынгъэхэмкэ ыкчи къебар жуугъэм иамалхэмкэ и Комитет итхъаматэу Шхъэлэхъо Аскэр кызырэхъэгъэштых, юфхъэбээ шхъа-лехэр чьэпьюгъум и 4 — 5-м рагъэклокъыщтых. Мэхъанэшхо зилэ зэнэкъохуухэр, концертхэр, къэгъэльэгъонхэр, нэмийкхэри зэхащэнхэу агъенафэ. Мэфэкъ юфхъабзэхэм япрограммэ зэрьт тхыль цыкъуухэр цыфхэм афагоштых.

Щэрионымкэ комплексэу ашыгъэмрэ ауҗырэ шапхъэхэм адишту зэтигъээ-псыхъэгъэ республикэ стадионимрэ мэфэкъым ехъулэу кыншэуахыщтых. Аш епхыгъэу Урысаем имызакъоу, дунаим дэгъо Ѣызэлъашэрэ, тикъэралыгъо анах Ѣыцээрэло футбол командэу «Спартак» (Москва) иветеранхэм якомандэу Олег Романцевыр зитре-

нерыр Адыгейим къэклонэу пэшорыгъэшь зээгъыныгъэ дашыгъ. Мыекъопэ «Зэкъошныгъэмрэ» «Спартакрэ» яветеран командэхэм ныбджэгъу зэлукъэгъу зэдиряяшт. Мы ешгэгъур цыфхэм зэштэгэштых Ѣыкчи хэльэп.

АР-м и Лышъхъэ гущыиэр зештэм, мэфэкъыр зэрифэшъушашэу зэхэшгээным, Ѣынэгъончъэним зэхэшакъохэм аналэ тирагъэтын зэрэфаер кынхигъэшт.

— Мэхъанэшхо зилэ псэуальэхэм якъызэуухын спортыр шу зыльгъуухэрэм мэфэкъ юфхъабзэу зэхатщэхэрэм спорт еджа-плэхэм ачхэхэр, ныбжыкъэхэр, спортым пыщагъэхэр, общественностыр къахэгъэлэжъэгъэнхэр, тирослублике Ѣып-сэухэрэм ыкчи хакъэхэм а пстэури шүхъал, — кынхигъиагъ Кумпъыл Мурат.

Джащ фэдэу Йоныгъом и 15 — 17-м Мыекъуалэ и Мафэ хагъэунэфыкъыщт. Аш епхыгъэу юфхъохэми зэхэшэктю комитетын хэтхэр атегушиагъэх, пшээриль шхъа-лехэр агъэнэфагъэх.

ТХАРКЬОХХО Адам.

Гъогухэм язытет зэрагъэшшэшт

Сэкъатныгъэ зилэ цыфхэр Адыгейим Ѣыпсэунхэр ырыйфэгъуным фэшл республикэм бэ щашээрэр. Ар къаягъа организациях ыкчи учрежденихэм ялъыкъохэм. Ау гумэкъыгъохэр джыри икою Ѣыгъэзяягъэхэп. Ар анахъэу зыфэгъэхъыгъэр социальнэ мэхъанэ зилэ объектхэр ары. Сымэджэшхэр, уц ѩаптэхэр, банкхэр, нэмийк учрежденихэри зипсаунгъэкъ Ѣыкъагъэ зилэ цыфхэм анах кыншакъуухъэрэ чыпэхэм улъэлкунхэр ащарагъэклокъых.

Урысые Народнэ фронтим ишъолыр къутамэу Адыгейим Ѣылэм сэкъатныгъэ зилэхэм ѹобщественнэ организацихэм ялъыкъохэр ягъусэхэу зипсаунгъэкъ Ѣыкъагъэ зилэ цыфхэм анах кыншакъуухъэрэ чыпэхэм улъэлкунхэр ащарагъэклокъых.

Улъэлкунхэр кыншакъуухъэмкэ, купитлуу загошищт ыкчи сэкъатныгъэ зилэ цыфхэр ягъусэхэу гъогъ зэфэшхъафхэмкэ къакъуухъашт, кыншоу зэрихылэхэрэг атхыщтых.

Иэрифэгъу Ѣыкъагъэм фытегъэпсыхъэгъэ жъоныгъохэрэ унашъохэу Урысые и Президентэу Владимир Путиним кынхигъэнэфагъэхэр Адыгейим Ѣыгъэцкъагъэхэ зэрэхъурэр улъэлкуним кынхигъэнэфагъ.

(Тикорр.).

Мэфиш марафоныр

«Лагонакский марафон» зыфиорэ трейл-кроссыр Мыекъопэ районым икъушъхальэхэм Йоныгъом и 15 — 17-м ашыкъошт.

Зэнэкъохум хэлэжъэшт купхэм ахэтэй нэбгыришым къыщыкъээрэп, ахэм аныбжь ильяс 18 хуугъэн фае. Юфхъабзээр Адыгэ Республикаам

зекъонымкэ изаслуженэ юфыши, Пшызэ шъольыр изаслуженэ тренерэу Хъаткъо Алый ары зэхэзэшшэрэ. Кроссым хэлажъэхэрэм къушъхэх

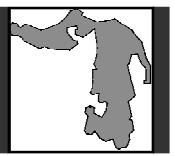
лъагэхэр зэпачыхээз ыкчи картэхэр агъэфедэхээз къафагъэнэфэгъэ чыпэхэр къыхажъэшнхэу Ѣыт. Гъогууанзу къакъуутым Лэгъо-Нээхэ ыкчи Фышт-Ошутен къушъхальэхэр, псыхъохэу Шхъэгъуашэр, Къурджыпс, Пшыхъэ, Цыцэ, Армянкэ къызажэжъэрэ чыпэхэр хэхъэх. Марафоным зыщызүүштэйнэу фаехэм ящыкъэшт постэури зыдаыгъын фае, ахэм аххэхэр атэгүйгээ, навигаторыр, телефоныр, шхынхэр, псыр, палаткэр, фотоаппаратыр, нэмийкхэри.

Марафоныр Кавказ биосфернэ заповедникым зэрэшшыкъоштим аш хэлажъэхэрэм амал къареты чыпэхэрэхэхэм анэмийкэу ахэм къащыхээрэмрэ псэушъхэу ахэсхэмрэ алъэгъунхэу.

Юфхъабзээм хэлэжъагъэхэм Яворовскэ гъэхүнэм эзфэхъысыжхэр Ѣышыщтых. Теклоныгъэр къыдээхыгъэхэм шүхъафтын зэфэшхъафхэр афагъэшшоштых.

(Тикорр.).

АДЫГЕИМ ЩЫХЪУРЭ-ЩЫШІЭРЭР

Адыгейм и Лышъхъэ цыфхэр ригъблэгъагъэх

Республикам иешхъетет зыкыфагъэзаг
Мыекуапэ, Адыгэхъалэ, Мыекъопэ ыкӏи Те-
уцожь районхэм ашыпсэухэрэм. Цыфхэр
зыгъэгумэкъирэ юфыгъохэр зэпхыгъягъехэр
псауныгъэм икъеухъумэн, социальне фэо-
фаштэхэм язэштохын, еджаптэхэм мылькум
ылъэныкъокэ ялофхэр нахь гъэтэрэзигъэнхэр,
гъесэнитгъэ зерапъэгъотынымкэ къэлэцыкъухэм
зэфэдэ амалхэр яэнхэр, ным, унагъом ыкӏи
къэлэцыкъухэм къэралыгъо йэпыгъэту ятыгъэ-
нимкэ программхэм ахэлжъэнхэр ыкӏи
нэмийкхэр.

Күмпүл Мурат зыкызыэрфагъэзэгъ тхылъ пэчхүүтэхэд муниципалитетхэм явацхэм ыкчи министерствэхэм явсунхыэтетхэм пшъэриль гээнэфагъэхэр афишыгъэх.

Мынц дэжьбым хэгъеунэфыкыгын фае республикэм ишшхьэтет гүбдж пэпчь цыифхэм зэраалыг! Эрэр. Къумпыл Мурат мызэу, мытлоу хильдэгийн энэфыкыгыг республикэм ихабзэ икъулыкъухэм яофишлэнкэ цыифхэм тофыгъохэу къаалтхэрэм ашшээрэ мэхъянэ аратын зэрэфаар. Социальнэ сетьхэмки Адыгейим и Лышьхъэ зыфагъэзэн альякыщт. Республика щыпсэухэрэм аш фэдэ амалри чанэу къызфагъэфедэ. Къумпыл Мурат инэклубгьо мафэ къэс нэбгыре 20 фэдизмэ ягумекыгъохэмкэ зыкъыфагъазэ. Тофыгъоу къаалтыре пстэуми ягъэцэктэн республикэм и Лышьхъэ ежь ышхъякэ ынаа тыргъяты.

Адыгэ Республикаэм и Лышъхэ Ипресс-къулыкъу.

Тикъалэ — тиун

Мыекъуапэ имэфэкі къэсынкэ
къэнагъэ щыІэп. Аш етlyуптыгъэу
зыфагъэхъазыры. Мэфэкыр зэрээхаштыйм
фэгъэгъэхъыгъэ пэшшорыгъэшь планэу зэхэцкло
комитетым къыгъэхъазырыгъэм къэлэ
администрацием щытегуущылагъэх, пшъэрыль
шъхъаэхэр щагъэнэфагъэх.

Зэрэхажуягъэмкэ, мы ильээсүм Мыекуапэ и Мафэ Іоныгъом и 15-м кьыщегъажаагъу и 17-м нэс хагъеунэфыкыщт. Мафа шүхнэаштын Іоныгъом и 16-р арны

Мыекъопэ къэлэ администрацием ипресс-къулыкъу къызэрэштыгауягъэмкэ, апэрэ мафэм муниципалнэ шүхъафтынэу Соловьев зэшхэм ацэккэ щитым илауреатхэр ыкчи ильэс къэс зэхажэрэ зэхахьэу «Лица Майкопа» зыфиорэм щагъэнэфагъэхэр агъашоощых. Ащ имызакью, йоныгъом и 15-м апэрэу юфтхъабзэу «Фотосушка» зыфиорэр рагъэклокыши. Фэе пстэуми къалэм ишылэккэ-псэукэ къизылотыкырэ сурэтэу тырахыгъэхэр мышь къырахынлэнхэ альякыши.

Тырахыл өзөхөр мыйц кыбрахылгэнхэ альгэвшигт. Культурнэ тофтьхабзэхэм янахьыбэр йонигъом и 16-м щылэшт. Блэктыгээ ильэсүм фэдэу чынгэ зэфэшьхяафхэм ахэр ашызэхажэштых: Ленингийн ыцээ зыхыре гупчэр ыкли къэлэ паркыр, «Черемушкэр» ыкли «Восходыр». Экологирем и Ильэс кыдыгхэлтыгээ тагшээ фестивальхэу мийлэрысэм ыкли къэгтагъэхэм афэгтэхыгээхэр щылэштых. Апэрэ классым ихтагъэхэм ыкли студентхэм япарадхэм мы мафэм шъяяплын амал шъуицэшт.

ІофтхъебзакІеҳэри мэфэкыым хагъехъагъэх. Къэлпэдэсхэм ыкыи хъақIеу къеклощтхэм спорт зэнэкъокъухэр къяжэштых. Спорт лъепкъеу паркурымкIе апэрэу зэнэкъокъу реклокIышт. Мэфэ шъхъаIем иконцерт программэ пчыхъэм сыхъатыр 7-м аублэшт, мэфэкI іофтхъебзэхэр пчыхъэм сыхъатыр 9-м мэшюустхъукIе аухыштых. Нэүжкым фаехэр дискотекам ебдэгштых. Ар сыхъатыр 11-м нэс клошт.

Къалэм имѣфкі ихэгъэунэфыкын иаужырэ мафэр юныгъом и 17-р ары. Йофтхъэбзэ зэфershъхафхэр пчэдыжыым къышулагьэу къэлэ паркым щыклощтых. Мы мафэм адыгэ джэгушхор Ленинным ыцэ зыхырэ пчэгум пчыхъэм сыштиго 5 м. широт эжилц.

хъатыр 5-м щырагъэжъэшт. Мэфэкі чэфыгъор зэхашлэнүр къалэм итеплэ зэрэгъэкіэрэклагъэми елъытыгъ. Зэхэцкло комитетым изэхэссыгъо зыщытегуущийгэхэм ари ащищыгъ. Республикэм ыкли къалэм ятамыгъэхэмкіэ, къэгъагъэхэмкіэ урамхэр агъэдэхэштых. Мыеекуапэ ипащэу Александр Наролиним къызэрэхигъэштигъэу, къалэр зэрэдахэм имызакью, ар къэбзэн фае. Аш даклоу, цыфэу къэзэрэугъоиштхэм ящынэгъончъагъэ къеухъумэгъэним епхыгъэу хэгъэгу клоц! Иофхэмкіэ Министерствэм илъыклохэм гүшүэгъухэр алашыгъэх.

13/11/2018

КІЭЛЭДЖАКІОХЭМ ГУЩЫІЭГҮҮ АФЭХҮҮГҮЭХ

Бээджэшлагъэ зезыхъагъэхэм пшъэдэкыжь ягъэхъыгъэнымкіэ федеральнэ къулыкъум и Гээорышилтэү Адыгэ Республикаем щыэм икъулыкъушэхэм кіэлэеджаклохэм апае психологическе щынэгъончъэнымкіэ урок мы мафэхэм апэрэу зэхащагь.

клоҳем гүштілгүй афәхъүрг. Бзэджәшшагъәхәр ныбжықыләхәм зәрамыхъанхәм, джащ фәдэу яштыләнгүй щынегъончыъенним апае узэрәзеклощ шыкыләхәр къафилотагъәх, тестхәр кәлә-епжаклоҳам аригъәкльгүйәх.

Бэзджэшлагье зезыхаагъэхэм
пшъэдэкыяжь ягъэхыгаанымкэ
федеральне куулыкъум ипси-
хологическэ куулыкъу зызэ-
хащагъэр ильэс 25-рэ зэрэхуу-
рэм кыдыхэлтыгтагъэу тоф-
тхъабзэр рагъеклокыгь.

Гъэйорышлалэу Адыгэ Республиклэм щылэм ипсихологическе къулыкъу ипащэу Екатерина Карповар Мыекъулэ дэл дичеев N 19-м икэлдээлжэ-

клохэм гущы!эгъу афэхъугъ.
Бзэджэшлагъэхэр ныбжыкы!эхэм
зэрэмыхъанхэм, джащ фэдэу
ящы!энэгъэ Ѣынэгъончъэнэм
апае узэрэзекоцт шыкы!эхэр
къафиотагъэх, тестхэр кэлэ-
еджаклохэм аригъякугъэх.
Джащ фэдэу Интернетыр
зыгъэфедэрэ кэлэлцыкүхэм
ыкы! этахъохэм ящиинэгъончъа-
гъэ епхыгъэ гумэкыгъохэри
урокым кыышаатыгъэх, ахэм
япсихикэ зэщымыкъоным фэш
анах мэхъанэ зилэ лъэныкъо-

хэр кыыхағызщыгъэх.
Зерагъеүнәфыгъэмкіэ, Ѣынегъончъэ зекlyakіэр зыфәддер зышшәре ыкыл зезыхъэрэ шы-

удимытысхъ) ныбжыкіәм ищынэгъончыагъе кыуухумәшүүтәп, ышылда мыхъуттакъохэр ареп аш кыыхылбытэнхә фада.

Щынагъо кызыпзыктыр ныбжыкіем зэхишыкыын ыккі ашынчуктумсыз салат шаң фар.

**Бэзджэшлагэ зезыха-
гъэхэм пшъэдэкыжь ягъэ-
хыгъэзынмкэ федералын
къулыкъум и Гъэлорышла-
пэу Адыгэ Республикаэм
шыям ипресс-къулыкъу**

Узэгугъурэр къыотэжьыщт

Бэмшіэу Аскъэлае
тыщылагъ Теуцожь
районымкіэ анахь дэгъоу
хыныгъошхор
зыщызешуахыгъеу, гектар
тельитэу анахь лэжыгъе
бай кызыщахыжыгъеу,
ащ ельитыгъеуи апэрэ
чыпіэр зыфагъешшошэгъе
хызметшапіеу
«Возрождением» ипащэу
Николай Гамага
зыудгъекіэн тимурадэу.

Хызметшапіэр зызехашагъэр

— Тиагрофирмэ зызехашагъэр ильесиц хүгъе, — икъэ-иотэнхэр кырыгъажъе Николай Гамага. — Чыгуу къед-гэгүнэрэр бэп — гектар 1071-рэ, зэккэри фондым щыщ. Зыми иунгъо чыгуу яхь дэгъажээрэп. Ащ щыщуу жъокупіэр 910-рэ. Адрэхэр хүуплэх. Ау былым тыгъепыш, мэкүкіэ лутэхыхы, тилофышихъем, нэмийхэм ятэти, тээш. Ащ да-кою хүуплэхэм шъхандэу, куандэу кырыгъажэхэр итэ-упкых. Непэ ехъуліеу гектар 40 фэдиз дэгээхэзэгъах. Ти-коллектив инэп — нэбгыриб-гуу тызэрхъурэр: механизаторхэр 4, сэры, пщерхъялор, бухгалтеры, нэмийхэри.

**Korr.: Шхапіэм сыда ща-
упшэрхъырэр, тхъапша
ыуасэр?**

Г. Н.: Хыныгъом мафэхэм щэгэгүйгээ тэгъашхэх, мы лэх-ханым щэджехъуашх щашы. Дэгъоу, унагъом нахь мидэеу щэпшерхъях, шхыныгъо зэ-фешхъяфхэр щагъехъазырх. Ыпкіэ хэмийлэуу тыщэшхэ.

Лэжапкіэри дээп. Күуаджэм щатырэм нахьыб. Ильесым ыкіэм ахьщ шхуяфтынхэр alokіэ, кыимэфэ мэзищым дэ-тэгээсихъем, лэжапкіэриятэти. Тилэжаклохэм ioфшіенім емыг-гүүрэ ахэтэл. Тэри джащ фэдэу лэжапкіэмки тэгъэрэзэх, уфааем ахахъэри, ежхэмхиуалон.

Хыныгъом икъеуххэр

— Бжыхъэ лэжыгъеу тиагъэр гектар 517-рэ, — elo тигъущиэгъу. — Коцыр гектар 450-рэ, хээр — 67-рэ. Мэфэ ioфшіеуипшыкіэ лутхыхыгъ, районымкіэ апэ түхыхыгъе. Къахэхыгъ тикоц хыасхэм гектар пэпч центнер 82-рэ, 54-рэ къезитыгъехэри, ащ тэклү кызызыгъекагъехэри. Хэс гектарын къытыгъэр центнер 42-рэ. Гуртымкіэ гектар тельитэу коцим центнер 52-рэ кыт-

Комбайнэхэр ямызхэм...

— Техникэм фэгъехыгъэмэ, ахэм анэмыхи тимылэ щылэп. Ау ащ емьлытыгъеу, зы таңкыни хыныгъор дгэ-гужьорэп. Мигъэ комбайннерхэри, шоферхэри къедблагъэх, хыныгъор тэухыгэ мы унэм исигъэх, игъом, дэгъоу дъгаш-хэхэзэ тагъэрэзэ лэжагъех. Гъэрекло «Акорсым» фэдэхэу комбайнитф ioф язгъешгэгъэмэ, мигъэ «Джон-Дир» зыфалорэм афэдитумэ лэжыгъэр чигнэгъэнчьеу тфыуахыгъ. Гектар пэпч сомэ 2300 — 2500-рэ ястыг. Гъэстинилхээр тэтиягъ. Уарзэр къаупклатээз кыхатэхъюжы, тэ тимеханизаторхэм хыпкхэр зэх-упкітэжыгъэх.

Korr.: Адэ комбайнэхэр

Тыфэгушло!

Пэншьуу Хьабидэт псауныгъэ пытэ рэ щылекіэ дахэрэ илхэу, бэрэчтныгъэр игъеше гьогоу ильес 85-рэ мы мафэхэм зэрэхугъэмкіэ лъэшэу тигуапэу тыфэгушло! Хьабидэт, адигэ лъэпкыым идах языгъалоу, цыфыгъэмрэ адигагъэмрэ яшэн-шэпхэ лъаплэхэр лъагэу зытэту, лэдэбныгъэ дахэрэ гуклэгъу инрэ зэрль унагуу Кыунчыкъохъабла щыпсэухэрэм уашышь, лъэшэу тыпфэрэз!

Уильфыгъэхэу Асланэр Юлэрэ ящылекіэ-псэукэ уильяразэу, уикъорэльф-пхъорэльфхэм ягъогу ушыгушуукэу, мыхэм яшъэо цыккүхэу Салимрэ Испъамрэ ящхи макъэ угу кыншэту уильяшэе гьогоу бэрэ утетынэу тыпфэлъало!

**Кыунчыкъохъаблэхэу Мыекъуапэ
щыпсэухэрэм яобществэу
«Гүгъэм»
игъэцэлекіло
гупч.**

Ижъугъэкыжын шыульякыгъа?

Г. Н.: Ахэр хасэ пэпч тельитагъеу сиэх. Джа соми 9,40-кіэ тщаагэр кызэрхыгъе хасэм кыкыгъе коц килограммыр тэ кызэрхыгъе 5,24-рэ. Хьасэхэр зэфшхъяфх — лэжыгъеу кырыкыгъе, мылькоу атед-гээдэгэдэгэри зэфдэл.

**Korr.: Мыш фэдиз уч-
тыр хета зытхырэр,
зышырэр?**

Г. Н.: Сэры. Мары ольэгъу, нэбгыре пэпч кызыщыкъуагы, ёшагъэри мафэ къэс сэтхы, компьютерыр дэсэльхъэ, бухгалтерыр есэты, зи дгээкодырэп.

Ятонэрэ хыныгъор. Бжыхъасэхэм яхэлхъян

— Гъэрекло тыгъэгэзэмкіэ тиоф зэрэдэигъэр ори къэ-плогъах. Мигъэ тыгъэгэзэм тиэр гектари 150-рэ. Зэрэд-гээгэоштымкіэ тльэл къэд-гээнагъэп, зэрэтфэлэлекіэу тидэлэжъаг. Тэгүгэ дэхэклэу ioфхэр зэпифэнхэу, оцх зэ-пымыжымрэ фэбэшхуу кык-кэльхъуагъэмрэ яягъе къэ-мыкштмэ.

Кыхыашт ильесым игъэбэжүү лъэпсэшү фэшыгъэним тыфэхъазыр. Бжыхъасэхэр гектар 800-мэ аштышлэшт. Ятонэрэ репродукции зиэлээ коц чылапхъэу тищыкагъэм шлокіеу ти. Ащ нэмийхэу коц лъэпкы-шухэу «Адель», «Юка», «Безостая» зыфалохэрэри, чыгъашшоу адыхэтлхъаштыри къэт-щэфыгъах, титехники, механи-заторхэри хъазырых.

Непэ ехъуліеу бжыхъасэхэр зыщытшлэштэхэ чыгуу гектар 700-мэ ехъу гъэушэбэгъахэ, къэнэжыгъэр, тыгъэгэзэр зы-лутхыхыкіэ гектари 150-р дгээхъазырхынэр ари.

Икъеуххым зигугуу къэшшыгъе ioфшагъэхэр зиэшлагъэхэу, тапэки гүнэпкъялекхэр штэ-гээнхэм халэлэу фэлажэхэрэ тиклалэхэм сигуапэу ацэ къес-лон: Гъуклэл Налбый, Мэджэс Русльян, Анцокъо Налбый, ахэм ioфшэгъухэр.

НЭХЭР Рэмэзан.

Саугъэтыр «Къэгущы́»

Политическэ шэныгъэхэмкэ ушъагъеу, гъесагъеу, цыфмэ афэгумэкырэ адигэу я 20-рэ лэшлэгъум икъежьэгъум щынагъэхэм ашыщыгъ Къоц Пшымрафэ. Профессорэу Къош Мурзабек иархив хэль тхылхэм къизэралорэмкэ, Къоцыр анах зэльашаэрэ цыфэу, тхаклоу щытыгъ.

Къоц Пшымрафэ 1884-рэ ильэсүм шыхууным пылыгъе оркъэу Хъусин ыкъо Тэмашэ иунашо къихухьагъ. Тэмашэ еджагъеу щымыгъэми, юшыгъ, цыф лъешыгъ, хэшыкъ сидрэми фырилагъ. 1886-рэ ильэсүм шы лэхъогъурэ чыгуу десятини 180-рэ илэй, зэрэ Темир Кавкази Урысюеми ашызэльтэй, унагъор щытыгъ. Тэмашэ икъелиими шэныгъэ дэгүүхэр аригтэгъотын ылъэкигъ. Пшымрафэ Петербург дэт университетын иордническэ факультет къуухи иофшын зыретгэжээм зыптыгъэр цыфхэм, анахэу къушхъэчэхэм, яфитынгъэхэм якъеухумэн ары. Къэбэртэе иль иофшынхэр юридическэ лъапсэм тетэу зэшохыгъэнхэм дэлажьэштгыгъ.

«Къэбэртэе исхэм чыгу алэжын альэкинэу къуаджэхэм къакъериль хуулэхэр аратыгъэмэ, тхамыкъ щымыгъ, зэклэми щылэкэ-псэукэ тэрээз ялэ хуултгэагъ, аш ычыпэлэкэ цыфхэр тхамыкъялом фэклох. Чыгуу зыштагъэхэм къатгүүн агу хэлъэп», — ытхытгыгъ Пшымрафэ. Аш фэдэ зэпэуцужжэм Къоцым хэкыгъэ къафигоноштгыгъ.

«Къэбэртэе исхэм чыгу алэжын альэкинэу къуаджэхэм къакъериль хуулэхэр аратыгъэмэ, тхамыкъ щымыгъ, зэклэми щылэкэ-псэукэ тэрээз ялэ хуултгэагъ, аш ычыпэлэкэ цыфхэр тхамыкъялом фэклох. Чыгуу зыштагъэхэм къатгүүн агу хэлъэп», — ытхытгыгъ Пшымрафэ. Аш фэдэ зэпэуцужжэм Къоцым хэкыгъэ къафигоноштгыгъ.

Гъесэнгъэхэм имехъанэ къэлэтигъэним Пшымрафэ ренэу ынаа тетыгъ, еджэным цыфхэр фэшэгъэнхэм мэхъанэшо ришигъ. Къэбэртэе еджаплэхэр къышызэуахыгъагъ, ау къелэгъаджэхэр аш зэрэшымаикэ

Ау ар чыжъэ дэдэу зэрэудыгъэм къыхекъеу къушхъэчэхэм иофшынхэр къафхы», — ылоштыгъ Къоцым. Терскэ хэку зэлукъем ыштэгъе унашом Къоцым дырэгъаштэыки Владикавказ быслыымэн дингээлоршланлэ къышызэуахы. Пшымрафэ дэгьюо къыгурлыгъ щытэй дин шэныгъэм дахлоу светскэ шэныгъэ дэгьюу ныбжыкъэхэм ялэн зэрэфаар. Егэдэжэныр ныдэлэлфыбзэкэ, арапыбзэкэ, урсыбзэкэ зэхэштэйн фаеу ылъытэштгыгъ.

Пшымрафэ шу ытхытгыгъ къышыгъуугъэ чыгур, ильэпкэгъухэр, гүнэгъо а чыплэм къегъэтысэкыгъэхэр. Зэклэшишлэгъа Къоцым илэр къэслэтигъээни эшлэгъэриль зыфесшыжыгъэр, ау ишэн икуу фэдээзэу къэзгэлэгъоним пае зыхуулгэ-шагъэе игугуу къэсшыимэ сшоинтуу.

1910-рэ ильэсүм гупчэм къышыдэкырэ гъэзетэу «Новое время» зыфилорэм икорреспондентэу И. Гофштеттер зигъэпсэфынэу ыкъи шэклонэу Налыкъ клогъагъ. Шэклонуу ильэхжан ежь ифитынгъэхэм аригтэхъуугъ, Пшымрафэ ыгуу зыфэгъухэрэр аш къыпэуцужжыгъэх. Джашыгъум шакъом игуулгэ-гужъ къыхекъеу редакцием статья ытхынэу рихухьагъ фитынгъэу урсымэ мы чыплэм щырьлээр къыгъэлэгъо. Гъэзетми къыхиутыгъ яофшэгъуу къытхыгъэр. Шхъэу тхыгъэм

илагъэр «Разгром русского на-селения». Аш иджуарапу Пшымрафэ статья ытхыгъ: «Удэмыхъащхэу е угу емыгъоу уеджэн пльэкыщтэп ар зытхыгъэм ибзэгхуагъэ гъунэ зеримыгъ. Сыд фэдизэу мытэрээ хуулгэ-шагъэр къыгъэлэгъон ытуагъеми, зэблэгъэ-нгъэу, гуфэбэнгъеу урсыхэмрэ чыплэм щыпсэурэ цыфхэмрэ азыфагу ильир зэшигъэ-къоныр къыдэхъуущтэп».

Пшымрафэ юрист сэнхэхьатыр зыщызэригъэгъотыгъе Петербург

шылэкъе дэгьюу илъыним ар къэхъопсыщтыгъ. Ыкъи ашкэ фэлъэкыщтыр ышшэштгыгъ.

1914-рэ ильэсүм апэрэ дунээ заор къежъагъ. Пачьыхъэу я II-рэ Николай пачьыхъацур къыгъэтылтыгъ, къэралыгъохор хабзэ имылтэу къэнагъ. 1917-рэ ильэсүм игъэтхэпэ мазэ Пшымрафэ Налыкъ окружной гражданскэ исполкомын икомитет етланэ апэрэ зэфэсэу Владикавказ щызэхашаагъэм ипрезидиум хадзыгъ.

Жъоныгъуакъэм и 18 — 20-м

къалэу Владикавказ Тверскэ хэкум ишащэхэр щагъэнэфагъэх, Къоц Пшымрафэ правительства-кээхэм хэхъагъ, д ж а у щ т э у къушхъэчэхэм явтономие альэпсэгъ. 1917-рэ ильэсүм большевикхэм хабзэр аштэнзу ре в олюцие р къырагъэжъагъ, аш граждан заор къыкэлтыгъуагъ. Заом къинибэ цыфхэм къафи-хыгъ.

Полякхэм, украинцэхэм, эстонцэхэм, латышэм, къэзэхъэм къэралыгъо шхъа-фитхэр ялэнхэм фэбанхэу рагъэжъагъ. Урсыуу зэпэуцужынгъэшхом

буржуазнэ-демократическэ гупшисэхэм зыщаушомбгъуущтгыгъ, зэхъокынгъэхэр Урсынэе зэрищыкагъэхэр щызэхэлхэу бэрэ къыхэкынгъуущтгыгъ. Къышыгъуугъэе Къэбэртэе фэгупшысэ зыхуукъэ, Тэмир Кавказиим ёршэхэм зэрэпсаау

хэхъагъ. Бырсырышхуу къэралыгъом кытэджаагъэм Пшымрафэ иполитическэ еплыкъэхэр зэллэргъэхъуух. Аш къыхэкъеу 1918-рэ ильэсүм Тэмир Кавказиим ёршэхэм зэрэпсаау хэшхъафыгъуав

тономие ялэним къэдэу ыкъи жъоныгъокъе мазэм ар къадэхъу. Къушхъэчээс республикэм иправительствэ итхаматэу Къоц Пшымрафэ хадзыгъ.

1918-рэ ильэсүм, бэдээогъум пачьыхъэу я II-рэ Николай иунашо большевикмэ аукыгъ. Деникинэр япащэу белогвардийцэхэр къушхъэчээс республикэм къытебэнагъэх. Республиker къуухумэн пае Къоцыр Тыркуем иулашыгъе дээ ѹпшэгъу къифэхъунуу къэлтээу. Ау аш къыкыгъе щылэп. Мэкъумэшчэхэу чыгур зэрэтийнэу агъегуагъэхэр Совет хабзэм гоуцох. Деникинэм идэхэм язахээзэ къушхъэчэхэм яшхъафынгъе аш щагъэтылтыгъ. Къушхъэчээс правительствэхэтэхэр, Къоцыри хэгъэгүм икъижыгъэх. Правительствэхэтэхэхэм агуки ашхъэки аштэн альэкыгъэп большевикмэ ядунае-еплыкъе, цыф байхэм ямынтуу атырахынэу, яфитынгъэхэр аукъонхэу зэрэлорэр ашлотэрэзгъэп. Ахэм зэкэми уацаагъязуазэ правительствэхэтэхэм министрэхэтэхэм яхтыгъэхэу ѹкъыб къэралыгъохэм къашыдэкыгъэхэм.

Къоц Пшымрафэ а лъэхъаным бэ ытхыгъэр. Ахэр чыгум игошын епхыгъе иофшынхэм, дингэжыкъеу щылэм, къушхъэчээс бзылъфыгъэхэм якъэухумэн, гъесэнгъэхэм имехъанэ къэлэтигъэним ыкъи нэмьи ѹфыгъуа бэхэм яхынгъэлтэй. Щынгъэхэм ильэнэйкъо постэуми Пшымрафэ агъэгумэкъизэ тхэштгыгъ.

Совет хабзэу агъэцуцугъэм ехылтагъеу Къоцым ѹфшэгъэ гъэшлэгъонхэр илэх ёхж ишшошхэр къашыриотыкъеу. йоцыб къэралым щэпсэуми, къышыгъуугъэхэе Кавказыр щыгъупшэу зыки къыхэкыгъэп. 1952-рэ ильэсүм Истамбул «Кавказ культурнэ гупчэу щызэхашаагъэм иофшэн ар ишшыпкъеу хэлажьэштгыгъ.

Къоц Пшымрафэ Тыркуем 1920-рэ ильэсүм къышыгъэхъаагъэу 1962-м ибэдээогъум мазэ нэс щыпсэу. Хэкужым икъижыгъэхэм аш шхъа-фитхэр щызэхэлхэм фэбанхэу рагъэжъагъ. Урсыуу зэпэуцужынгъэшхом хэхъагъ. Бырсырышхуу къэралыгъом кытэджаагъэм Пшымрафэ иполитическэ еплыкъэхэр зэллэргъэхъуух. Аш къыхэкъеу 1962-рэ ильэсүм щылэ мазэм и 7-м Къоцым ишшынгъэ гъогу ыуухыгъ. Истамбул икъэхальеу хэбзэ ѹфышэ гъэшшуа гъэхэр зыдальхъэхэрээм ар щагъэтылтыгъ. Икъашхъэе тыркубзэхэе тетхагъ: «Тэмир Кавказ Республике ипрезидентыгъ» ылоу.

ПШЫКЪЭНЭ Май.

Щысэтехыпэх

Къэлэ зэнэкъоюу «Территория образцового содержания-2017» зыфиорэм текъоныгъэ къышыдэзыхыгъэхэм адэжь мы мафхэм Мыекъопэ къэлэ администрацием ишацэу Александр Наролиниыр ашылагъ, шуухафтынхэр аригтэгъэх.

Апэрапшэу урамэу Пироговын ыцээ зыхырэем тет унэу 233-м къягъэ. Зыдэхъэгъэхэ щагур къабзэу, дахуу зэлухыгъ. Полисадникэу дэтым къэгэгээ зэфэшхъафхэр хэтын, «фигурэ» гъэшлэхонхэм щагур наху къэракъе къашы. Бысымгащэу Лидия Якименком къышэриуагъэхэм, мыхэр зэклэ зышигъэр ишшашыгъеу Елена Гавшинар ары. Охьтэлые илэ зыхыкъе творческэ сэнау-зыхыгъеу илэр аш егъэфедэ. Пилотхэм яурам тет унэу 109-м къя-

лэм ишацэ къышыпэгъокъыгъэх Гончаров зэшхъаэгъусэхэу Алексейрэ Аннэрэ. Бэу зэтэт унэм къычэлэхъи ахэр мыш къэкошыгъыгъэх. Зэшхъэгъусэхэр зэдэлжэхъээ ильэсэйбэрэ нэклэу щытыгъе унэр агъэдэхагъ. Джи ар къалэмкэ анах дахуу гъэлээрэгъэхэм ашыц. Щагури, хатэри зэрэзэ-лиахыгъэхэр А. Наролиним къырагъэлэгъэгъуагъ. «Территория образцового содержания-2017» зыфиорэм зэнэкъоюу иуцуу «Чыльэ унэ анах дэгүү» зыфиорэм текъоныгъэ къышыдэзыхыгъэхэм Александр Наролиниыр афэгушуагъ ыкъи ѹфшэнэу ашлэрэмкэ зэрафэрэзэр ариуагъ. Мыш фэдэ унэхэм урамыр, кварталыр къышызэрагъэбаирэм имызакъоу, къалэм идэхагы зэрэхагъахъорэр пащэм къыхигъэштгыгъ. Нэүжым дипломхэмрэ ахьщэ шуухафтынхэмрэ текъоныгъэ къышыдэзыхыгъэхэм аритыгъыгъэх. Джащ фэдэу 2017-рэ ильэсүм-

къэ анах зээхуухыгъе унэу зэрэштхэр къээзышхьатырэ хэшхъафыгъыгъе табличчэхэр аратыгъэх, ахэр къыпальэштгыгъ.

Шуугу къэдгээхъыгъын, «Территория образцового содержания» зыфиорэм зэнэкъоюу ильэс къэс уцугуу 11-кээ гошыгъеу зэхашэ. Анах зээхуухыгъе кварталыр, щагур, подъездыр, унэе секторыкъе урамыр, унэр, еджэпэ щагур, къэлэцыкъу джэгуплэр, балконыр ыкъи лоджиер, клумбэр, офисыр, тучаныр ыкъи социальнэ-культурнэ псууялэхэм къапэлүү щагур зэрэзтэгъэпсыхъагъэхэр зэрагъяаш. Шлоигъоныгъэ зилэ пстэури ахэм ахэлжээнхэ альэкышт.

Зэнэкъоюу иуцуу гъэхэм текъоныгъэ къашыдэзыхыгъэхэр къалэу Мыекъуапэ и Мафэ ехъулэу администрацием щагъэшшоштых.

ДЕЛЭКЬО Анет.

Тхэкшхом имузей

Адыгэ тхыгъэ литературэм игъепсаклоу, еджэгъэ-гъесэгъешхоу, тхэкшхом гъашэгъонэу, цыиф лъэпкыбэм якласэу Кіэрэшэ Тембот къызыхъугъэр бэмышшэу ильеси 115-рэ хъугъэ.

2002-рэ ильесым Кіэрэшэ Тембот унэу зыщыпсэущтыгъэм музей къышызэуяхъгъэр. Музейим зээл, тіоп сывэрэшылагъэр. Апэрэу сывэклом сшыгъашэгъоныгъэр ежь тхаклор зыщыпсэущтыгъэ унэм сывэртир ары. Ишхъэгъусэу Зүзэ музейим пае къаритигъэх Тембот итхыгъэхэр, юф зеришштыгъэхэ 1эмэ-псымехэр, зеклэ иархив.

Гуфапльэу Кіэрэшэ Тембот икабинет къэсплъыхъагъэр. Зыщытхэштыгъэ столыри, пхъэнтлэклухъэри, зэрэхаутырэ машинкэри стол цыкдум тетых. Тембот джыдэдэм къихъаныш, истол къэрэтихъаныш, тхэштим фэдэу къисщыхъу-щтыгъ.

Романхэр, повестхэр, новеллэхэр ыкли рас-сказхэр бэу илэх. Икъэлэмьипэ произведениеу къычэкыгъэр маклэп. Дунаим щызэлъашшэх

ипроизведенниехэу «Насыпым ильогу», «Щамбул», «Шыу закыу», «Шахъомрэ пшьешшэ памэрэ», «Хаджэрэ» ыкли нэмийхэри.

Музейим учителифэ пльэгурэм, угукэ зэхапшэрэм джыри зэ мы чыплем къебгээзэжье-мэ пшоигто уашы.

Тхэкшхом ильэпкэ дэгэу дэдэу зеришштыгъэр итхылхъэм нафэ къашы. Ахэм адигэхэр зыфэдагъэхэр, яшылэклагъэр, яхэбээ пытэу адигагъэр уагъашшэ. Пльапсэ пшлэ пшоигомэ, ухэтми ахэм уяджэн фае, ыкли ахэр ашыгъашэгъоных тиреспубликэ зыщыпсэурэ цыиф лъэпкэ зэфэшхъафхэм. Сэри ипроизведени-ехэм сигуалэу сяджэ.

МАМЫЙ Нээфсээт.
АКЬУ-м филологиемрэ культурологиемрэкэ ифакультет ия 5-рэ курс щеджэ.

Тембот непи псаумэ анах псаужь, ильэ-уж егъашы клодыщтэп.

ШХЬАКИЗМЫКЬО Сусан.
АКЬУ-м филологиемрэ культурологиемрэкэ ифакультет ия 5-рэ курс щеджэ.

Тхылъхэр джыри аштэх

Гурит сэнэхьат зээзы-гъэгъоты зышоигъо-хэм Мыекъопэ къэралыгъо технологическэ университетым иполитехническэ колледж Іоныгъом и 30-м нэс ятхылъхэр рахыллэнхэ аль-кыщт. Ахэр очнэ ыкли заочнэ шыкілэхэм атетэу ылкэ хэльэу еджэштых.

Очнэ шыкілэхэм тетэу сэнэхьат 13-мкэ тхылъхэр аштэх. Заочнэ шыкілэхэм тетэу сэнэхьатиллымкэ тхылъхэр аштэх. Зэкілэмкэи студент 200 фэдиз аштэнэу щит. Политехническэ колледжим учэхъаным

пае шапхъэу пылъхэр, зэр-дэжштхэр нахь игъеклотовгъэу зээзыгъашшэ зышоигъохэр при-емнэ комиссием ителефон номерэу 8 (8772)54-16-60-м тे-

онхэ альэкыщт, джащ фэдэу абитуриентхэм апае къыдагъэ-кыгъэ тхылъ цыкдуми къэбарыр ит.

ДЕЛЭКЬО Анет.

Іоныгъом и 13-р – парикмахерым и Маф

Шъхъац къыхъэр пымыупкI

Цыфыр, анахэу бзыльфыгъэр, зыгъэдахэрэм, зыгъэжышорэм шъхъац үжкуу къыхъэр ащищ. Адыгэхэм сидигъуу шъхъац къыхъэр яклэсагъыкы яклас. Ижыре сурэт-техыгъэхэм уяпплы зыхъукэ, пшьешшэ зищэгъухэм ашъхъац тоу благъэу зэрэдзыгъэр, натлэр къельгэйо зэрэульзэ-кыгъыгъэр, адигэ сэе баим аш фэдэ тепльэр зэрэдитштэрэп нэрылъэгъу кыпфэхъу. Ныжкылэгъум икыгъэ бзыль-

анахь иоф фытегъэпсихъагъэхэр ягуалэу гъэклэрэкэн-гэдэхэн зэнэкъокъухэм ахэла-жъх, ясэнхьат ишъэфхэр алэ къырагъахъэх.

Мыекуалэ пшьешшэ дэхаби, бзыльфыгъэ гъэшлэгъэ-ши-кэшлуби дэплэгъошт. Ахэм ышхъэ фэупсэжъэу зэ парикмахерскэм чэмыхъагъэ ахэтэп. Шъхъацым укыдеклокын, увшушэнэыр ишыклагъ, а иоф иныри, дахэу ар зэгъэфэгъэ-ныри мы иофшлэлэхэм егугъо

фыгъэми шъхъацыр дахэу зэгохыгъэу, лэ нэсигъэу умы-шшэнэу, шъхъацышхор пшьеш-кыбым дахэу зэрэщащыхъэрэл лъэшшэу къягъэкү.

Джырэ мафэхэм тиньжык-кэхэм янахыбэм шъхъац къыхъэ дахэ ателье: плэлум зэрифэу гъэшгэйе Ѣуальеу е занкэу, зэпэшлэхэхэу ежыгъэу; блэн-зэхэблыкын шыккэри къытыригъэзэжигъэу, мы аужырэ ильэс зыщыплым цыкдум ини агъэфедэ ыкли къягъэ. Шъхъацыр дэхэгэягъэу шъхъапхэтыкум Ѣызэхэуугоягъэми, пчагъэу зэтеблигъэу зэкэшгэйэми, лэпкэлэлэпкэгъэр, шыккэшлугъэр нахь къыхагъэши. Ылэклэ фэ-мидэжэу непз бзыльфыгъэм янахыбэр (ашволэрфэгъоу къычэкын), къызэкли къызэмь-кли, шъхъацпыупкылэм ма-чэхэш, парагъэгээлтэти гу-еъунчэу ыкли зеклэ зэфэдэ мэхъух. Бэмэ янэрэгъ хъугъэ хъульфыгъэмэ афэдэу заупхуулэнри, шъхъацыр шо зэ-фэшшхъафхэмкэ – нэклапэр пльэжэу е мэкүушуо, нэмийкэу, ыкыблэ шуцэу зэхагъэлэкиныр. Арышь, бзыльфыгъабэм шъхъац лэгучи къата-нагъээр.

Ау шъхъацыр зикласэу зэ-зыхъэрэп аш лъэшшэу къызэригъэшыклавшорэм, шъэбагъэ, фэбагъэ горэ къызэрэхильхъэрэм Ѣеч хэлъэп. Арыба, «Шъхъац къыхъэр пымыупкI, си Зарема» зыфиорэ орэд-ми, аш нахь пэсэжэу аусыгъэхэм «мэзэгъо чэшэу, шъхъаца дэнагъор...» зыфиорэ гүшүэлэ дахэу гум къик-кыгъэхэр зыкласэхъэр.

Шъхъац дахэр бзыльфыгъэмкэ гъэдэхэльэ шыклагъ. Ау ар етани нахь къызэрэхильхъэрэм тетэу къычэгъэшэу, зыгъэклэрэкэн зыльэкихъэрэр парикмахер илэлэсэхэр арых.

ДЗЭУКЬОЖЬ Нуриет.

УПСАУНЭУ УФАЕМЭ

Гумки, лъымки федэ

Аш фэдэ уасэ реты народнэ медицинэм бысымгуащхэм шхыныгьо зэфэшхъафхэр зыхашыкырэ баклажаным. А хэтэрыкын шьюу илэм кыхэкыкэ «синенькэкэ» цыфхэр аш еджэх.

Баклажаным игъо хуугъээм мэ кызыэрэшштээр ышшо зызэрэзэблихъурэр ары. Зигъо хуугъэ хэтэрыкыр кыпымычай уахтэ зытешлэкэ, аш нахь фыжы хуужкъеу регъажэ. Кызыуугоирэм ыүж «синенькэхэр» мэфи 10-м нахьыбэрэ Ѣыбгээльхэ хуущтэп. Чынпэу зыщыптыгыщхэри мэзэхэн фае, нэфынэм ахэр хэлхэмэ, ѡшнаут веществуо «соланин» зыфалорэр аш хэхонэу регъажэ. Аш псауныгъэм зэрар риҳын ыльэкышт.

Народнэ медицинэм зэри-

агъэунэфыгъэмэ,
ныбачъэ бэрэ охъумэ.

Іэзэкэ амалэу иіхэр

Артритыр

Күпшхъэ зеритыпхээм плыр-стыр уз яэмэ, псы литрэнхыкъом щайджемышхим из соде хэбгээткхуанышь, узыре чыплем Ѣыпфэшт. Аш ыкыу теплхъяшт зетеупкыгъэ баклажан тхъакыгъеу, гуушыжыгъэу нэужым пахъекэ гэвушшебжыгъяр («распаренный» зыфалорэр). Ахэр зэвшгээ чыплем цы шэбэ пшьэдэльир къепщэкынышь, сыхьати 3-рэ тэбгээльшишт. Уахтэр зикыкэ баклажаныр тепхыхжынышь, псы чынэстагъякэ а зэрты-

пэр птхакыжышт ыкы тигъэгъээ дэгъе тіэклу аш Ѣыпфэшт.

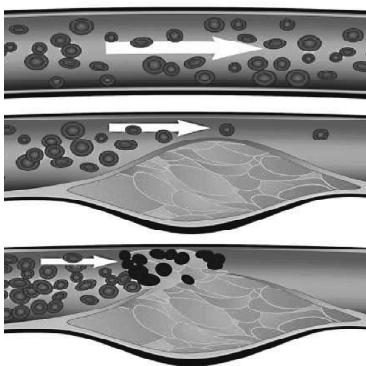
Мыш фэдэ іэзакэм узыр хигъэжукыштэу ело народнэ медицинэм.

гъенефыгъэмкэ, мы хэтэрыкы лъепкыр бгъэфедэнкэ дэгъу атеросклерозым зыщуухуумэнхэм, аш лыр егъэкабзэ, гуузым епхыгъеу цыфыр мэпшымэ, шоуущигъу уз е подагрэ іээмэ, ишуагъэ къекю, къэтлийм дэгъою юф регъашэ. Мыр пщэрэшэ хуухэрэм нахьыбэрэ агъэфедэн фаеу ельтэ народнэ медицинэм. «Нарушение обмена веществ» зыфалорэм зыщуухуумэгъенхэмкэ мы хэтэрыкыр іэпүлэгъушоу Ѣыт.

ШҮФЭСАКЬ!
ЩИНАГЬО! Нэгъум е кіэтлиим егъе уз (язвэ) іээмэ, баклажаным уфэсакын фае, аш хэшкыгъигъе гъомылапхъэхэр бэрэ умынгъэфедхэмэ нахьышу.

Мы хэтэрыкы лъепкыр бгъэфедэ хуущтэп лыр шоуущигъуу хэльир макэмэ, гемоглобинир шапхъэм шлокъэу

Атеросклерозыр, жъэжъые етагъэр (нефритыр)

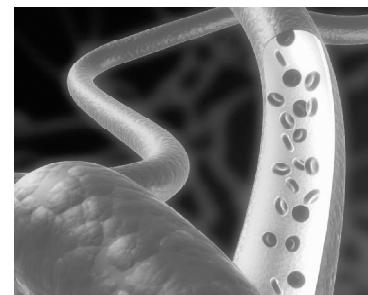
Зыцэ къетюгъе узхэм агъэумэкъихэрэ баклажаным хэшкыгъигъе гъомылапхъэхэр нахьыбэрэ агъэфедэнхэ фаеу къыхегъяшти народнэ медицинэм.

Баклажаным къыкэфыгъякэ псыри Тэпилэгъушу хуущт. Мафэ къес тіогъогъо аш фэдэ псы стечаным ызып-ланэ уешшомэ, лыр еукъэбзы, егъэкэжы, ар зэрыкорэ лынтифэхэр нах егъэушшебых. Лыр къабзэр зэрыкорэ лынтифэхэм агъухур ыжкуу, пытэ зыхъухэлээ ары диагнозуу «атеросклерозыр» загъацурэр.

Лыр мэкіэнрир (малокровиер)

Мы хэтэрыкы лыр нахьыбэрэ ышшоу, ыгъэбаеу ело народнэ медицинэм. Медицинэм пылъ шэнэгъэлэжхэм зэрагъеунэфыгъэмкэ, баклажаным гуапльэ (меди) бэу

хэлъ. Ары лыр хэзыгъахьэр, нахьыбэрэ зышырэр. Аш пае мы узыр зиэхэм мафэ къес эзы баклажан ашхымэ, ишуацэ къэкошт.

**Цэ лъапсэхэр
мэузыхэмэ
(пародонтоз
уилэмэ), цэхэр
гъожьышъохэмэ**

Ахэмкы мы хэтэрыкыр іэпүлэгъушу хуун ыльэкышт. Народнэ медицинэм кызыэрэриорэмкэ, аш пае баклажаныр бгъэстышт яжъе ар мэхъуфэ. Нэужым а яжъэмкэ

мафэм тіогъогъо пцэхэр пльэкыхээзэ пшышт (іэхъуамбэхэмкэ).

Баклажаныр ыкышьо зэрэтельэу бгъэжъенышт, бгъэушьбышт. Нэужым ар (бгъэушьбыгъэр) зэрэхъуягъэм фэдиз Ѣыгы хэптэкошт ыкы дэгъоу ахэр зэхэбъялхъащтыг. Иэхъуамбэхэмкэ аш ухэлбэмэ, цэлхэм ашыпфэмэ, цэхэри пльэкыхээзэ пшышт.

Нарэхэр

— Доктор, Ѣыгыупшалэ сыхъугъ, склероз сиэу сегуцафэ.

— Бэшлагъа арэуштэу узыхъугъэр, узызэгуцэфэжырэр?

— Сыд сыйэрхъугъэр?

— Неущ къакло.

— Доктор, тыдэ сыйкуагъами, зыми пхьатэ сыйхырэп, зыпари къысплыгъэп.

Врачыр пчъэум йусхэм яджэ:

— Чэзыур къызынэсигъэр кыччэрэх садэжь!

— Доктор, сшэштэр сшээрэп, сшхъац лъэшэу екы, къуи сэхъу.

— Узэрэгумэкэ зээптырэр ары арэуштэу зыкэхъурэр.

— Арынкы хуун, ау лъэшэу сыйкуагъами къырэр арыба зэпхыгъэр?

— Шхъацым рыккорэр умыльэгъунэу ренэу пшхъэ уупсышт.

**Нэкіубгъор зыгъэхъазырыгъэр
ЖАКІЭМЫКЬО Аминэт.**

ИСКУССТВЭР — ТИБАЙНЫГЪ

«Налмэсыр» Китайм Къышшэшъо

Телефонкэ къатыгъ. Адыгэ Республикаем и Къэралыгъо лъэпкь къешшоюю ансамблэу «Налмэсыр» мы мафэхэм Китайм щы. Купым ихудожественэ пащэу, Адыгэ Республикаем инароднэ артистэу, Пшизэ изаслуженэ артистэу Хъоджэе Аслъан гушынгъу тыфэхъугъ.

— Къэралыгъошуу Китайм тиунашшохэм адиштэу тынэсигъ. Къэлэгъаджэм и Мафэ фэгъэхъыгъе Дунэе фестивалым Юныгъом и 10-м тыхэлэжъагъ, — къитиуагъ Хъоджэе Аслъан. — Бысымхэр дахэу къитпэгъохъягъ. Тикъашшохэр ашлогошшэгъоных. Адыгэ шуашэр агу рехъы, ишыкэ къыкэуопчэх. Тиартистхэм къагоуцохъээ, нэгырабээм нэпэепль сурэтхэр атырахыгъягъ.

— Китайм тышылэу Адыгэ им ихуягъе-шлагъэхэм зашытэгъягъуазэ, — зэдэгушынгъу лъэгъякуатэ Хъоджэе Аслъан. — Адыгэ Республикаем и Лышшэу Къумпыл Мурат зэрэхъа-

дэгъэм, иэннатэ зэрэхуягъэм тигъэгүшүагъ. Ти Лышшэу юу щыэр къыдэхъунэу фэтээ.

«Налмэсым» концертитуу къалэу Сиань къышитыщ. Ансамблэ цэрыилор фестивальхэм арагъэблэгъагъ. А. Хъоджаем зэрэхигъеунэфыкыгъэхэм, фестивальхэм дунэе мэхъянэ араты. Аш фэдэ зэхахъэхэм ахэлажъэхээ, Адыгэ Республикаем ыцэ искусствэм лягэу щасть, лъэпкь эзфыщытыкэхэр агъэпытэх.

«Налмэсыр» Китайм ежээным ыпэкэ щынгъээ зэхахъэм суртыйр щытетхыгъ; «Налмэсыр» мэуджы.

КУЛЬТУРЭМ ИФОФЫГЬОХЭР

Юныгъом и 28-м агъэмэфэкъыщ

Юныгъом и 28-м тиреспублике имызакьюо, Урысъем ишъольырхэу тильэпкъэгъухэр зыщыпсэухэрээм, Иэкыб къэралыгъохэм адыгэ шуашэм и Мафэ ашагъэмэфэкъыщ.

Мыекъуапэ щызэхашэрэ мэфэкъим ирежиссерэу агъэнэфагъ Едыдж Викторие. Хабзэм икъулькъушшэхэр, общественэ движение «Адыгэ Хасэр» йэпилэгъу къыфэхъухъээ, юфыр зэрэлъякуатэрэ тигъэзетеджэхэр щыдгъэгъозэштых.

«Ислъамыем» зегъэхъазыры

Адыгэим и Къэралыгъо орэдьо-къэшшоюю ансамблэу «Ислъамыем» Абхазым клощт, Юныгъо мазэм концертхэр къышитыщ.

«Ислъамыем» ихудожественэ пащэу, Урысъем инароднэ артистэу, композиторэу Нэхэе Аслъан къызэриуагъэмкэ, къош республике тиартистхэр щашшэх. Зэйкэгъуахъэм яшуа-гъекэ лъэпкь искуствэм нахь зеушомбъу.

Великобританием щысэ тырахы

Музыкэм фэгъэхъыгъэ гъэсэнгъэ къэлэджахъохэм, студентхэм ягъэ-гъотыгъэнэм фэшл Великобританием егъэджэнэр зэрэшьзэхашэрэм Мыекъуапэ щытегуущыагъэх.

Искуствоведэу Разия Султановам зэри-щэгъе зэхахъэу Адыгэ Республикаем искуствэхэмкэ иклэлэцыклю еджалыу К. Лъэцэ-рекъюм ыцэ зыхырэм щыкъуагъэм ехыллэгъэхъэр къыхэтыутыщ.

ГАНДБОЛ. СУПЕРЛИГЭР

АМАЛЫКЭХЭМ АЛЪЫХҮҮЩҮҮХ

«АГУ-Адыиф» Мыекъуапэ — «Лада» Тольятти — 18:36 (10:16). Юныгъо мазэм и 11-м спорт Унэшхуу Кобл Якубэ ыцэ зыхырэм щызэууклаагъэх.

Зезыщагъэхэр: А. Герасимова, Д. Герасимова — Волгоград щыщых.

«АГУ-Адыиф»: къэлэгчээгъутхэр: Тормозова, Баскакова, Кошубекова; ешлаклохэр, къэлапчээм ыггаор зэрэддадзагъэм ипчагъ: Васильева — 1, Черняева — 2, Ервиченко — 3, Серадская — 1, Головко — 1, Исаченко — 10, Лиманская, Дмитриева, Мартыненко.

«Ладэм» нахь къыхэццыгъэхэр: Керчикова — 5, Носикова — 4, Дьяченко — 4, Снопова — 4, Гафонова — 3, Дмитриева — 3, Какмоля — 3, Ведехина — 3.

«Ладэр» Европэм икубокхэм якъыдэхын фэбэнэн имурад. Аш фэдэ командэ лъэшым «АГУ-Адыифыр» зэрэтемыклохэм нахьыбэкэе ташыгүүгүштэгъ. Пчагъагъэр зэрэлтыкъуатэштэгъ юшыкэем къыхэдгэццырэр «Ладэр» хэклилэшшуухэм зэральхынхурэр ары.

«АГУ-Адыифым» икапитанэу Ольга Исаченкэм гъоогогуи 10 «Ладэм» икъэлапчээ зэрэдидзагъэм тигъэгүшүагъ. Ар гупчэм ашыпхырыкызэ къэлапчээм благъагъа екүштэгъ, бандштэгъ. Тикомандэ ешлапчээм «икъогуухэр», «ыбгүухэр» икъоу ыгъэфедагъэхэп, амалынчэу къэлэгъуагъ, тикъэлэпчээгъутхэр Н. Тормозовам, С. Кошубековам, Л. Баскаковам ыггаор къызэкладзэжъэу къыхэццыгъ, цыхъашэгъоу ёшлэхэу уаххэе къякъугъ. «АГУ-Адыифыр» жъажъэу ыпэкэ лъэкъуатэ, ошэ-дэмьышшэу ыпэкэ бэрэ илтырэп, ахэр иперьюхъу.

Пресс-зэууклэр

Командэр туугъоинэу игъо тифагъэгоп, зэнэкъохум тыхэлажъээ тиэлэлэсэнгъээ зэрэхэдэхъоштим тигъэгүшүагъ. Апэрэ чыыпхэхэм тафэбэнэшт, — къитиуагъ Урысъем изаслуженэ тренерэу, «Ладэм» итренер шхъялэу Левон Акопян. — «АГУ-Адыифым» бэшлэгъэу сылтээлээ. Джэнчэтэ Султан ныбджэгъуашуу сиагъ.

— Апэрэ такыкъ 30-м тызэршэгъээ тегъэрэзэ, — къеуатэ «АГУ-Адыифым» итренер шхъялэу Анатолий Скоробогатовым. — Опыт зиэ ешлаклохэр зэпшынхэм, тиешлакэ къеуахъыгъ. Амалыкэхэм талъяхъущт, ауж къинэхэрэм тахэтинеу тифэяхъэп.

Нэклубгъор зыгъэхъазырыгъэр
ЕМТЫЛТЬ Нурбий.

Зэхэзыщагъэр
ыкы къыдээз-
гъэкырэр:

Адыгэ Республикаем лъэпкь Иофхэмкэ, Иэкыб къэралхэм ашы пэурэ тильзэгъэхъэхъэм адьрээз эзпхын-
гъэхэмкэ ыкы къэ-
бар жъугъээм иамал-
хэмкэ и Комитет
Адресыр: ур. Кре-
стяинскэр, 236

Редакциер
зыдэшыэр:
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,

Редакцием авторхэм
къаихырэр А4-кэ заджэхэр тхъапэхэу
зипчагъэкэ 5-м
емыхуухэр ары. Са-
тырхэм азыфагу 1,5-рэ
дэлээр, шрифты 12-м
нахь цыкунэу щытэп.
Мы шапхъэхэм ади-
мыштэр тхыгъэхэр
редакцием
зэкгээжэложых.

E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхъаты-
гъэр:

Урысъе Федерацием
хэутын Иофхэмкэ, телерадиокъэтын-
хэмкэ ыкы зэльы-
Иэсикэ амалхэмкэ
и Министерстве
и Темир-Кавказ
Чыпэ гъэоры-
шапл, зэраушыхъа-
тыгъ номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зыщаушахытэр
ООО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

ЗэкИэмкИ
пчагъэр
4352
Индексхэр
52161
52162
Зак. 2458

Хэутын узьы-
кэлхэнэу щыт уахтэр
Сыхъатыр
18.00

Зыщаушахытэр
уахтэр
Сыхъатыр
18.00

Редактор
шхъялээр
Дэрбэ Т. И.

Редактор шхъялээм
игуадзэр
Мэшлэкъо С. А.

Пшээдэжээжъ
зыхырэ секретарыр

ЖакИэмкъо
А. З.